

V.

HEGEDÜS ISTVÁN KÖLTEMÉNYE.

Felolvasta 1877. márczius 15-én.

Eltemetve-föltámadva.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Motto: From life without freedom oh! who would not fly?
For one day of freedom, oh! who would not die?
And oh! e'en if Freedom from this world be driven
Despair not—at least we shal find her in Heaven.

Moore.

Szörnyü látomás volt, kinzó az emlék is,
Elvonult bár, eltűnt, remeg szívem mégis:
Duló vihar után szomorun hajlongva
Igy remeg az erdő panaszkodó lombja.
Lelkembe leszálla
Kétség éjszakája,
Sötéten még most is rajta ül az árnya.

Csillogott bűbája vidám kikeletnek,
Fák, bokrok az erdőn mind rügynek credtek;
A természet duzzadt érében erjedve
Forrongot, lüktetett ifju élet nedve,

Ringatózva lágyan
Illatos légárban,
Csevegő madárdal nevetgélt vidáman.

Ébredő természet, rügybe fakadt élet,
Felső szép szabadság, határtalan érzet,
Föld az égnek tükre: futó pillanatban
Végtelenség rejlik, nem is fér meg abban,
Rabja lesz a lélek
Rajongó érzésnek,
Korlátlan szabadság boldog érzetének!

Minden üdvét ontva természet kitarja,
Ember a természet igazi királya,
Lehull a szivekről önzés jégbilincse,
Népek szívéen átok sulya, terhe nincsen,
Senki nincs a porba, University Library Cluj
Nincs ki eltíporja,
Rajta nincs a bélyeg, hogy ő rab, hogy szolgál.

Végződik az osztály, kezdődik az ember,
Ölelkezik könnyen szellem a szellemmel.
Test, a mi szétválaszt, ez bennünk a földi,
Lelkek egyesülnek, ha a menny betölti.
Az egek összhangja
Édes lány visszhangja
Kél a szívek mélyén gyönyörbe ringatva.

Ennyi fény, ennyi üdv, áldás fakasztója,
Te valál szabadság, menyország lakója,
Ki jársz napsugáron, élsz a tündéreknél,
Ki harmatból lettél, könnyecsepből credtél;
Könnyecsepből, a melyet
A jó Isten ejtett,
Hogy rab ember sorsán szájalomra gerjéd.

Mint tavaszi pára, kelő nap sugára,
Mint a báránnyelleg tova tűnő árnya,
Éjszaka sirt harmat, elhaló fuvallat:
Tündéri a fényed, bűvös a hatalmad.
Megjelensz suhanva
S elalél fuvalma
Zordon téli szélnek, csókodba elhalva

Titkon belopódzol a szivekbe szépen.
Visszafojtott könnybe beleférsz egészen.
Csókra csattansz ajkán titkolt szerelemnek,
Élsz sóvár reményben, mit felkölt a gyermek,
Sirsz a rabsóhajba',
Néma gondolatba',
Mely a szívre úgy száll, mint az árny a habra.

Élsz te láthatatlan, megszegett óhajban,
Mely a szívet nyomja annál súlyosabban.
Oldódik a láncz is, ha érinti ujjad,
Lelkünkéről a köd száll, ha lehed ráfujtad.
Ajkra meleg dal száll.
Ha erőt te adtál:
Drágább vagy. szentebb vagy, mennyei malasztnál.

De oh, szörnyü álom! Észak szele támad,
S összefagyva hull le röpke rózsza szárnyad,
Alakod megdermedt, jéghezó lehellet
Szivedet megölni tereád lehellelt.
Köd borul a fényre,
Tavasz válik télre.
Végre összeomlál halottan, nem élve!

Népek keze lánczon, népek omló vére
Rátapad a zsarnok trónjára, kezére.

A trón magasabb lesz és az ember törpébb,
Nagy emberek sirja roskad csupán összebb.
Gondolatnak szárnya
Megtépve, kuszálva,
Hogy a földi rögtől magasbra ne szállna.

Szibéria szele, halálos lehellet
Kiolt a szivekből hitet, honszerelmet.
A remény virága lehull összefagyva,
Szív eréből lomhán ér a vér az agyba,
A szív még ha lüktet,
Vaj' miért hevülhet?
Mért élni, elvesztve éltető lehünket?

Meghalt a szabadság, népek ássák sirját;
Igaz könnyük nincs, hogy még egyszer elsirják,
De a gondolatra lelkünk meg-megdöbben,
Hogy ki élt a szívben, nyugszik már a földben.
Zászlók ronggyá tépve
A sirnak ölébe,
Leszállnak, a jelszót sugva le a mélybe.

És a föld megérti, siroknak beszél,
Sir kinyilik mindjárt, a mint a szót érti.
A szabadság sirját szabad hősök árnya
Mormogó gyászdallal búsan körülállja.
Tétovázva szállnak
Kisértetes árnyak:
Ki hallja a hangját lassu zokogásnak?

Brutus oda hagyta hamvat tartó urnád,
Cassiusnak árnya zokogva borul rád.
Tenger árja mély, bús mormogása mellől
Rákóczi eljöttél úzve gyötrelemtől.

Pantheonát hagyja
Rousseau, kinek karja
Éjt úzó fákláját itt is lobogtatja.

Kezdődik gyászének borongó panassza, —
Talán a szirtből is hő forrást fakasztna,
Majd növekvő morgás, haragos, zord átok.
Édes szabadságtok el miért hagyátok?
Szabadság sirjára
Omlik könnyük árja,
Hogy talán föléled, árnyak serge várja.

A holtak remélnek, de az élő — hitlen,
Elveszté bizalmát szeretetben, hitben.
Föld beszél a sirnak, megérti az árnyék;
Ember szive süket: rabbá hogy ne válnék?
Bár a költő lantját Central University Library Cluj
Életre hívhatja
Haldokló reményét, nincs ki rá hallgatna!

És a költő lantját gyötrő keservében
Szabadság sirjába eltemeti mélyen,
Le is roskad ottan, összerogy halottan,
Poroszló rug egyet a dicső halottan.
És a költő boldog,
Nyugodni hogy ott fog,
Hol remény szívében még egyszer mosolygott.

Szabadság sirjára oszlopot emelve
Ragyogó betűkben reá vették erre:
Mehalt a szabadság, él csupán a Végzet,
A szörnyü temetés ekként ére véget.
Zörgése bilincsnek,
Vérkönyje a szívnek,
Mért nem szakasztátok a szívemet is meg?

De im ott a gyászos temető csoportba'
Kis unokát tart egy öreg átkarolva,
Egy leányka arca gyorsan lángra lobban,
Kedveséhez simul epedőbben, jobban.
Néma köny remegve
Rezg a szép szemekbe',
Merész vágyra gyulad az ifjunak keble.

Ölelése aggnak, szerető lány könnye,
Az ifju szívében gerjedt láng özönje
Lekötött, lebűvölt: eltűnt látomásom,
De e képet most is magam előtt látom.
Remény nincs megőlve
A szívben örökre:
Szabad annak lelke, kit szeretet köt le.

Kiáltsa egy világ: meghalt a szabadság,
Szívben eltemették, sirnak is átadták;
Kiáltsa bár fenjen: él csupán a *Végzet*,
A míg a szív szeret, ne veszd el reményed
A sirból fény árad,
Szabadság föltámad,
S kezd a *Végzet* ellen dicső, szent csatákat.

